

Kwartaalmonitor Bouw

Tweede kwartaal 2015

Bouwondernemers positiever dan ooit

- Totale Bouwsector: Omzet en toegevoegde waarde flink in de plus
- Bouw van Woningen en Bedrijfsgebouwen: Sterke opleving van de woningmarkt
- Grond-, Weg- en Waterbouw: Omzet neemt af, investeringen toe

Het gaat beter met de bouw. Vrijwel alle ontwikkelingen binnen de sector waren in het tweede kwartaal van 2015 zeer positief. Zowel de omzet als de toegevoegde waarde lagen 10 procent hoger dan een jaar eerder. Dit is het derde opeenvolgende kwartaal waarin de bouw een forse groei heeft geboekt. De verbetering in de bouw houdt vooral verband met de sterke opleving van de woningmarkt. In vergelijking met vorig jaar nam het aantal vergunningen voor de bouw van woningen toe, het aantal opgeleverde nieuwbouwwoningen lag ruim 10 procent hoger en er werden 20 procent meer bestaande woningen verkocht. Ook het aantal faillissementen van Nederlandse bouwbedrijven daalde in het tweede kwartaal. Alleen het aantal banen in de bouw nam weer (licht) af. De verwachtingen van bouwproducenten zijn echter positiever dan ooit.

Kerncijfers bouwsector en Nederlandse economie

	2014			2015	
	II	III	IV	I	II
omzet bouwsector 1)	-1,8	-1,7	5	5,3	9,8
toegevoegde waarde 1)	0,3	-1,2	8,1	8,6	10,1
nieuwe woningen x1000	10,0	10,0	14,8	11,5	11,1
aantal faillissementen	254	246	220	246	203
aantal banen x1000	518	513	511	508	506
bbp totaal 1)	1,2	1,2	1,6	2,5	1,6
verkochte woningen x1000	34,1	39,2	51,3	34,5	40,7

Bron: CBS

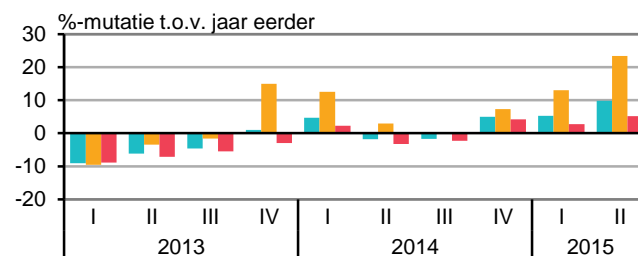
1) % mutatie t.o.v. een jaar eerder

Totale Bouwsector

Forse omzetgroei voor de bouw

De omzet van de bouw steeg in het tweede kwartaal met 9,8 procent ten opzichte van een jaar eerder. Vorig kwartaal was dit nog 5 procent. Vooral kleine bedrijven tot 10 werkzame personen deden het beter dan vorig jaar. Zij hebben hun omzet gemiddeld met meer dan 20 procent zien stijgen. Bij de overige bedrijven was de omzetgroei lager. Zo steeg de omzet bij middelgrote bedrijven met 10 tot 100 werkzame personen met 8,4 procent ten opzichte van het tweede kwartaal van 2014. Bij grote bedrijven met 100 werkzame personen en meer steeg de omzet met 2,8 procent. Een deel van de stijging in het tweede kwartaal wordt waarschijnlijk verklaard door het door opdrachtgevers naar voren halen van opdrachten omdat in juni voor het laatst gebruik gemaakt kon worden van het verlaagde btw-tarief voor renovatie en herstel van woningen.

Omzet bouw

Bron: CBS

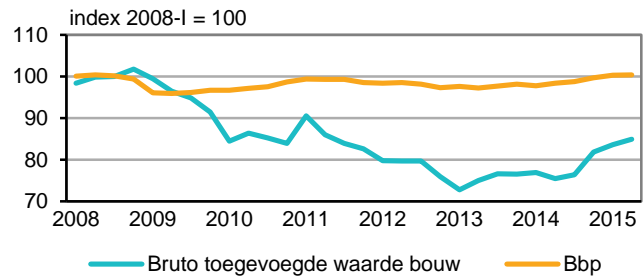
■ Totaal ■ Klein- ■ Midden- en Grootbedrijf

Statline: [omzetontwikkeling bouwnijverheid](#)

Toegevoegde waarde bouw sterk gestegen

De toegevoegde waarde van de bouw lag in het tweede kwartaal 10,1 procent hoger dan in het tweede kwartaal van 2014. Het niveau ligt nog wel 17 procent onder dat van eind 2008, voordat de crisis in de bouw voelbaar werd. Op het dieptepunt begin 2013 lag de toegevoegde waarde 28 procent onder het niveau van voor de crisis. De Nederlandse economie als geheel is nagenoeg terug op het niveau van voor de crisis die in de tweede helft van 2008 uitbrak.

Bruto toegevoegde waarde bouw en Bbp

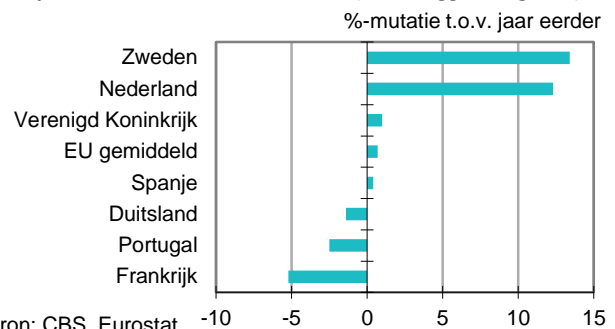
Bron: CBS

Statline: [Bbp, productie en bestedingen](#)

Productiegroei Nederland in Europese top

Bijna nergens in Europa steeg de bouwproductie in het tweede kwartaal zo hard als in Nederland. De productie nam, gecorrigeerd voor werkdagen, met 12,3 procent toe. Alleen Zweden deed het in Europa met een groei van 13,4 procent nog net iets beter. In Nederland neemt de productie al drie kwartalen op rij toe, maar niet overal zit de productie in de lift. Frankrijk en Portugal zagen hun bouwproductie behoorlijk afnemen met respectievelijk 5,2 en 2,5 procent. De Duitse bouwproductie daalde met 1,4 procent, maar Duitsland had de afgelopen jaren minder te kampen met de crisis in de bouwsector en staat er qua niveau nog steeds beter voor dan Nederland.

Bouwproductie eerste kwartaal 2015 (werkdagecorrectie)

Bron: CBS, Eurostat

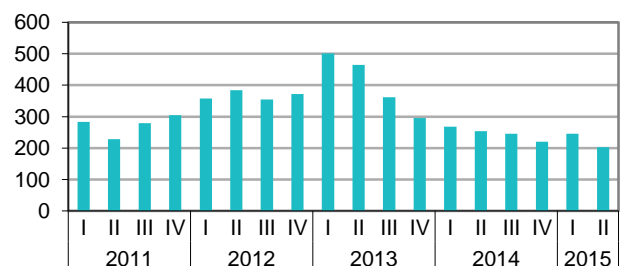
Eurostat: [short term business statistics database](#)

Minder faillissementen

In april, mei en juni gingen 203 bouwbedrijven failliet. Dat is het laagste aantal sinds het begin van de crisis eind 2008. Sinds begin 2013 daalt het aantal uitgesproken faillissementen in de bouw nagenoeg onafgebroken.

Meer dan de helft van de faillissementen betrof bedrijven in de specialistische bouw. Onder algemene burgerlijke en utiliteitsbouwers viel voor 64 ondernemers het doek. Onder bedrijven actief in de grond-, water- en wegenbouw gingen 16 bedrijven failliet. Dat zijn er meer dan in het vorige kwartaal.

Aantal faillissementen bouwnijverheid

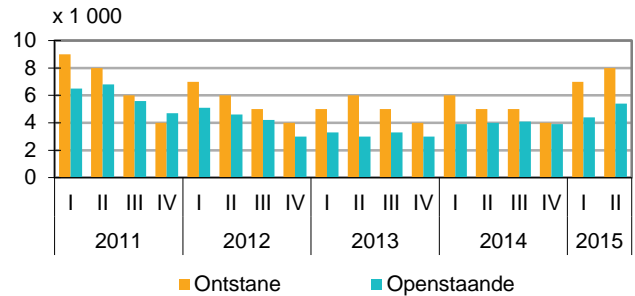
Bron: CBS

Statline: [uitgesproken faillissementen](#)

Aantal banen neemt licht af, dynamiek in vacatures

Na jaren van krimp blijft de werkgelegenheid in de sector ongeveer op hetzelfde niveau. Het totaal aantal banen nam ten opzichte van het eerste kwartaal iets af en kwam uit op 508.000 (seizoengecorrigeerd). Er ontstonden 8.000 nieuwe vacatures en er werden 7.000 vacatures vervuld, het hoogste aantal in bijna vier jaar. Aan het eind van het eerste kwartaal stonden 5.400 vacatures open, 1.000 meer dan een kwartaal eerder. De vacature-indicator voor de bouw, die verschillende verwachtingen over werkgelegenheid van ondernemers combineert, is aan het begin van het derde kwartaal positief. Dit geeft aan dat het aantal vacatures in de bouw de komende maanden naar verwachting zal toenemen.

Aantal vacatures

Bron: CBS

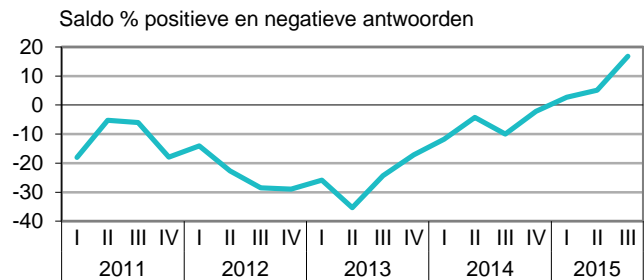
Statline: vacatures

Ondernemersvertrouwen bouw maakt sprong

Voor het derde kwartaal op rij staat het vertrouwen van bouwondernemers in het groen. Stond het vertrouwen vorig kwartaal nog op een niveau van 5,1, nu is dat verbeterd tot 16,8.

Voor het eerst sinds zeven jaar is het aantal bouwbedrijven dat hun winst zag toenemen groter dan het aantal bedrijven dat hun winst zag afnemen. De bedrijvigheid in de bouw nam toe, ondernemers oordeelden positiever over hun orderpositie en breidden hun personeelsbestand uit.

Ondernemersvertrouwen bouw (seizoengecorrigeerd)

Bron: CBS

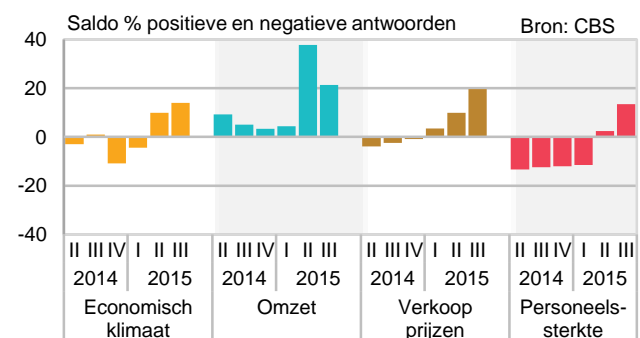
Statline: ondernemersvertrouwen

Ondernemers overwegend positief

Naast het toenemende vertrouwen zijn de ondernemers in de bouwsector ook positief over de nabije toekomst. Zo zijn ze net als vorig kwartaal duidelijk positief over het economisch klimaat voor hun onderneming in het derde kwartaal. In hun omzetverwachting zijn ondernemers minder positief dan drie maanden geleden, maar nog steeds is het aantal ondernemers dat een omzetstijging verwacht 20 procentpunten groter dan het aantal dat uitgaat van een daling van de omzet.

Veel ondernemers verwachten een toename van de afzetprijzen. Over de werkgelegenheid in de bouw zijn ondernemers nu duidelijk positief. Per saldo denkt 14 procent in het derde kwartaal met meer personeel te werken.

Verwachtingen voor het derde kwartaal bouwsector

Statline: Conjunctuurenquête Nederland

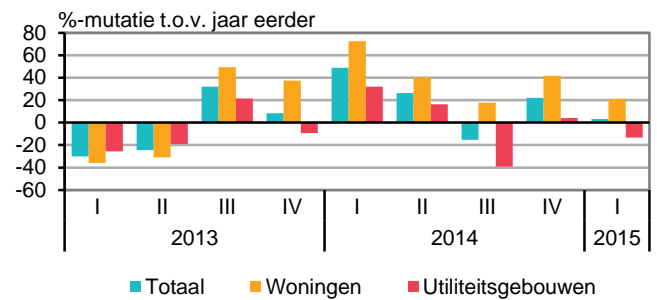
Bouw van Woningen en Bedrijfsgebouwen

Architecten opnieuw meer opdrachten

In het eerste kwartaal is de totale waarde van de door architecten ontvangen ontwerporders met ruim 3 procent gestegen. Ontwerporders voor architecten staan aan het begin van de bouwcyclus en zijn hiermee een belangrijke indicator voor toekomstige bouwactiviteiten. Voornamelijk de waarde van opdrachten voor de bouw of verbouw van woningen nam toe, met ruim 21 procent. De waarde voor deze opdrachten stijgt al sinds het derde kwartaal van 2013 onafgebroken. Desondanks ligt het niveau nog wel bijna 64 procent onder dat van 2007.

In de utiliteitsbouw gaat het minder goed. Daar daalde de waarde van de opdrachten in het eerste kwartaal met ruim 13 procent.

Bouwsom opdrachten architecten

Bron: CBS

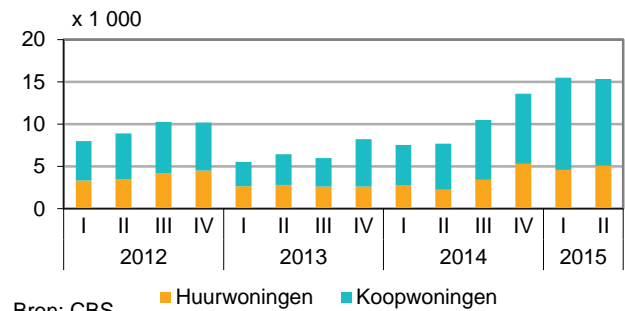
Statline: [bouwsom nieuwe opdrachten architecten](#)

Vergunningverlening woningbouw in de lift

In het tweede kwartaal is voor ruim 15 duizend nieuw te bouwen woningen een bouwvergunning verleend. Dit aantal ligt een fractie lager dan het voorgaande kwartaal, maar is nagenoeg een verdubbeling vergeleken met tweede kwartaal van vorig jaar.

De groei op jaarbasis wordt vooral gedragen door de huurwoningen. Het aantal bouwvergunningen voor huurwoningen verdubbelde in het tweede kwartaal.

Nieuwbouwwoningen waarvoor een vergunning is verleend

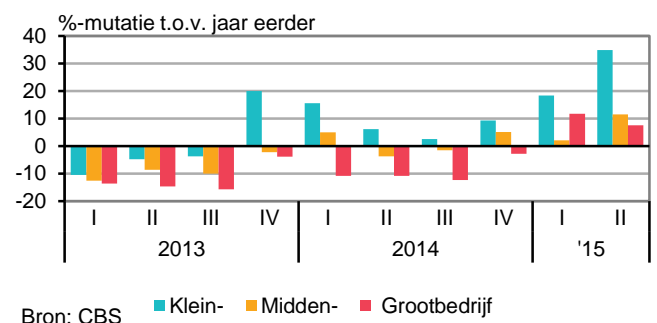
Bron: CBS

Statline: [Nieuwbouwwoningen; afgegeven vergunningen](#)

Burgerlijke en utiliteitsbouw opnieuw forse groei

De omzet van de burgerlijke en utiliteitsbouw (B&U) is in het tweede kwartaal met ruim 16 procent gestegen vergeleken met dezelfde periode een jaar geleden. Wel ligt het omzetniveau nog een kwart onder het omzetniveau van het tweede kwartaal van het topjaar 2008. Gemiddeld steeg de omzet in het tweede kwartaal bij alle B&U-bedrijven, maar het meest bij bedrijven tot 10 werkzame personen. Daar steeg de omzet met bijna 35 procent. Ook grote B&U-bedrijven met 100 werkzame personen en meer is het al twee kwartalen na elkaar gelukt een omzetstijging te realiseren. Sinds het eerste kwartaal van 2011 was dat in geen enkel kwartaal meer voorgekomen. In het tweede kwartaal steeg de omzet bij deze bedrijven met 7,5 procent vergeleken met een jaar eerder.

Omzetontwikkeling burgerlijke en utiliteitsbouw

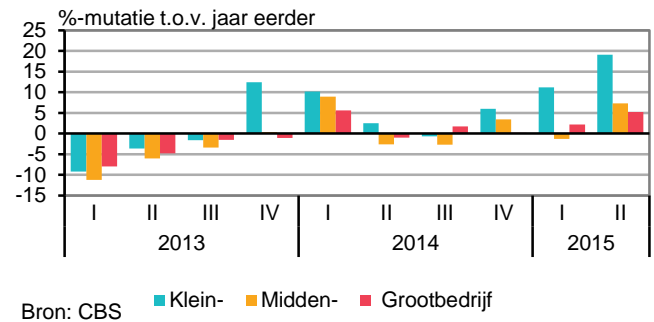
Bron: CBS

Statline: [omzetontwikkeling bouwnijverheid](#)

Gespecialiseerde bouw toont wisselend beeld

De omzet van de gespecialiseerde bouw is in het tweede kwartaal van 2015 met 10,5 procent gestegen vergeleken met het tweede kwartaal van 2014. Kleine bedrijven tot 10 werkzame personen behaalden met een omzetstijging van ruim 19 procent de hoogste groei. Bij bedrijven met 10 werkzame personen en meer was het beeld voor de deelbranches wisselend. Zo zagen sloop- en grondverzetbedrijven van die omvang hun omzet in het tweede kwartaal opnieuw dalen. Afwerkingsbedrijven met 10 werkzame personen en meer behaalden in het tweede kwartaal het beste resultaat. Zij zagen hun omzet gemiddeld met ruim 14 procent toenemen. Gemiddeld steeg de omzet van gespecialiseerde bouwbedrijven vanaf 10 werkzame personen hierdoor met 6,3 procent in het tweede kwartaal.

Omzetontwikkeling gespecialiseerde bouw

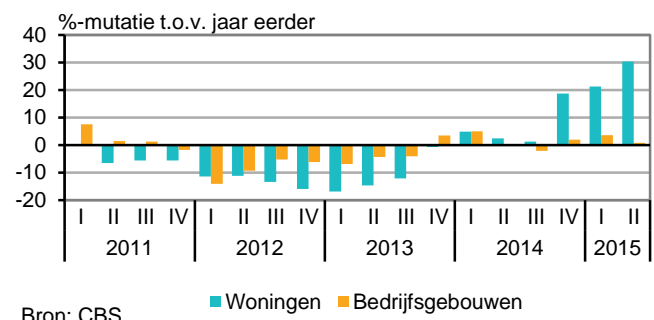
Bron: CBS
Statline: [omzetontwikkeling bouwnijverheid](#)

Opnieuw meer in woningen geïnvesteerd

De totale bruto investeringen in woningen en bedrijfsgebouwen zijn in het tweede kwartaal van dit jaar met 16,2 procent toegenomen ten opzichte van een jaar eerder. Evenals in het eerste kwartaal is de stijging voor een groot deel toe te schrijven aan een toename van de investeringen in woningen. Deze steeg ruim 30 procent ten opzichte van het tweede kwartaal in 2014. Dat is meer dan in het eerste kwartaal, toen de volumegroei ruim 21 procent bedroeg.

Ook in bedrijfsgebouwen werd meer geïnvesteerd. Het volume van deze investeringen steeg met 0,8 procent ten opzichte van een jaar eerder. De stijging is daarmee kleiner dan in het vorig kwartaal, toen de volumegroei 3,6 procent bedroeg.

Investeringen in woningen en bedrijfsgebouwen (volume)

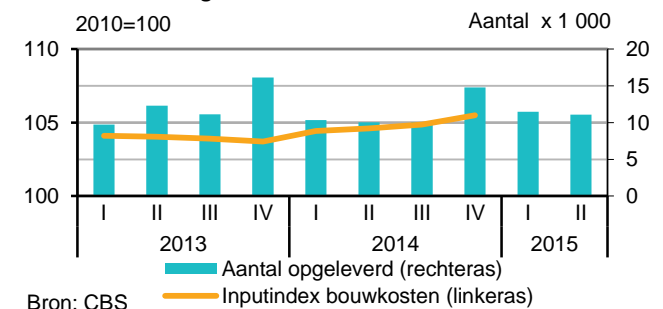
Bron: CBS
Statline: [bbp, investeringen](#)

Meer nieuwbouwwoningen

In het tweede kwartaal zijn 11.070 nieuwe woningen opgeleverd. Het aantal opgeleverde nieuwbouwwoningen is hiermee met ruim 10 procent toegenomen vergeleken met een jaar eerder. Hiermee wordt de positieve ontwikkeling van het eerste kwartaal van dit jaar voortgezet. In de laatste drie kwartalen van 2014 was nog sprake van een afname.

De inputkosten voor het bouwen van nieuwe woningen zijn voor het eerste en tweede kwartaal nog niet bekend. Dit komt doordat de belangrijkste cao's pas onlangs zijn afgesloten. De loonkosten, een groot onderdeel van de inputkosten voor nieuwbouwwoningen, zijn hierdoor voor de maanden maart tot en met juni nog niet berekend. De kosten voor materiaal namen in het vierde kwartaal 2014 voor de vierde keer op rij toe ten opzichte van een jaar eerder (+2,4%).

Nieuwbouwwoningen

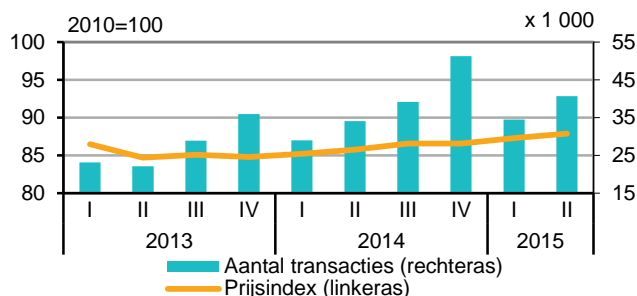

Bron: CBS
Statline: [Voorraad woningen](#)
Statline: [Nieuwbouwwoningen; inputindex 2010=100](#)

Huizenprijzen stijgen

In het tweede kwartaal zijn 40.722 bestaande huizen verkocht. Dat zijn er bijna 20 procent meer dan in het tweede kwartaal van 2014. Het is al het achtste kwartaal op rij dat het aantal transacties hoger ligt dan een jaar eerder. Daarnaast stijgen de prijzen voor het vijfde kwartaal op rij. De huizenprijzen liggen nog altijd 17,6 procent lager dan in het derde kwartaal van 2008, toen de prijzen hun piek bereikten. Vergeleken met het dal in het tweede kwartaal van 2013 liggen de prijzen 3,8 procent hoger.

Bestaande koopwoningen

Bron: CBS en het Kadaster

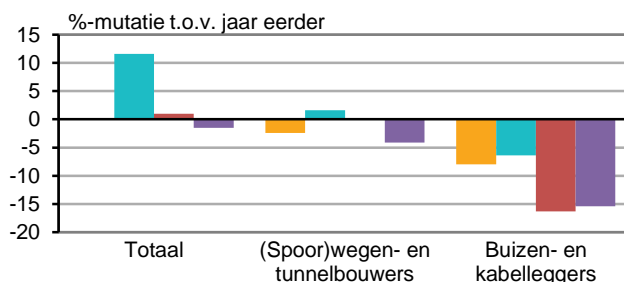
Statline: Bestaande koopwoningen; index

Grond-, Weg- en Waterbouw

Omzetsdaling bij Grond-, Weg- en Waterbouw

De omzet van de grond-, weg- en waterbouw (GWW) is in het tweede kwartaal met 1,5 procent gedaald ten opzichte van het tweede kwartaal van 2014. Een kwartaal eerder steeg de omzet nog met 1 procent. Kleine GWW-bedrijven (tot 10 werkzame personen) wisten nog een omzetsijging te realiseren van 4 procent, maar bij de overige bedrijven daalde de omzet gemiddeld met 2 procent. Bij de deelbranches hebben kabel- en buizenleggers hun omzet het sterkst zien afnemen met een omzetsdaling van ruim 15 procent. Dat is bijna evenveel als het omzetverlies in het eerste kwartaal. Toen daalde de omzet bij deze bedrijven met ruim 16 procent. Bij (spoor)wegen- en tunnelbouwers nam de omzet met 4,1 procent af vergeleken met het tweede kwartaal van 2014.

Omzetsontwikkeling GWW

Bron: CBS

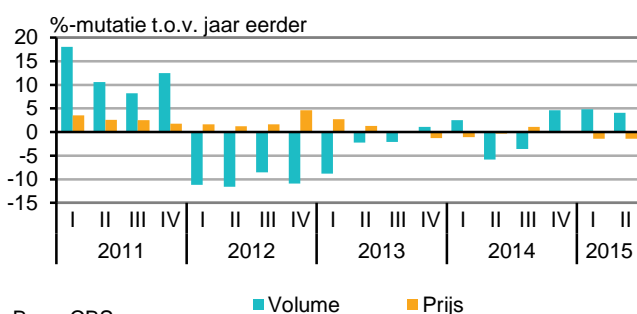
Statline: omzetsontwikkeling bouwnijverheid

Toename investeringen in GWW

In het tweede kwartaal is het volume van de investeringen in grond-, weg- en waterbouwkundige werken (GWW) met 4,1 procent toegenomen ten opzichte van een jaar eerder. De groei is daarmee iets lager dan in het eerste kwartaal. Toen namen de investeringen in GWW met bijna 5 procent toe.

Omdat de prijzen in het tweede kwartaal met 1,4 procent daalden, nam de waarde van de investeringen met 2,7 procent toe.

Investeringen in grond-, weg- en waterbouwkundige werken

Bron: CBS

Statline: bbp, investeringen

Opmerkingen betreffende deze publicatie

- Deze publicatie is samengesteld op basis van cijfers zoals die op 25 augustus 2015 beschikbaar waren. Mogelijk zijn er op het moment van lezen actuelere cijfers beschikbaar, deze kunt u vinden via de links onder de grafieken.
- De cijfers zijn doorgaans niet gecorrigeerd voor seizoensinvloeden. Indien dit wel het geval is staat dit aangegeven in de tekst/grafiek

Colofon

Tekst sector bedrijfsstatistieken Den Haag (EBD)

Datum 27 augustus 2015

Meer informatie

CBS Infoservice: infoservice online
Telefonisch (09.00-17.00): 088 5707070

Media:
CBS Persdienst: persdienst@cbs.nl
Telefonisch: 070 3374444